

Nonro mag *Chenro mar Chokruok mar Ngimawa kod Tijwa*

SEPTEMBER 6-12

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | RAPAR MAR CHIK 33-34

“Yud Kar Buok e Bede Jehova Mochwere”

it-2-E 51
Jeshurun

Nying makende ma ne idendogo Jo-Israel. Muma mar *Septuagint* tiyo gi wachno konyiso kaka Jehova nohero Jo-Israel. Nyingno nonego opar ne Jo-Israel ni ne gin oganda ma Jehova notimogo singruok omiyo ne onego gisik ka gin gi timbe mabeyo. (Rap 33:5, 26; Isa 44:2) E Rapar mar Chik 32:15, itiyo gi nyingno e yor ajara. Kar mondo ne girit nying ma ne omigi, ne gibedo joma wigi tek, ne giweyo Jachuechgi kendo ne gichayo Jajargi.

rr-SW 120, sanduku

Jehova Tiyo gi Tekone Mondo Okonywa

Higni mathoth ka ne pok onyuol Ezekiel, janabi Musa nowacho ni Jehova nigi teko kendo otiyo gi tekono e konyo joge. Musa nondiko niya: “Nyasaye e kar buoku ma nyaka nene, oting’ou gi bedene mochwere.” (Rap. 33:27) Wan gadier ni ka wakwayo Jehova mondo okonywa e kinde chandruok, to obiro tiyo gi tekone mondo oreswa koting’owa gi bedene mochwere.

w11 9/15 19 ¶16

Waringuru e Ng’wech Kwanano

¹⁶ Mana kaka Ibrahim, Musa bende ne ok oneno singo mag Nyasaye ka chopo e ndalone. Kane koro Jo-Israel chieg-

ni donjo e Piny Manosingi, Nyasaye ne owacho ne Musa kama: “Neno to nine piny e nyimi; to in ok nichopi e pinyo ma amiyo nyithind Israel.” Mano ne en nikech e kinde motelo, tim ng’anjo mar ji nomiyo i Musa kod Harun owang’, mi ‘giketho e nyim Nyasaye e kind nyithind Israel kar pige mag Meriba.’ (Rapar 32: 51, 52) Be chuny Musa nojok kata mako sadha. Ooyo. Ne ohulo gweth ma ji ne dhi yudo mi otieko gi weche maluwogi: ‘Ibed mamor, A Israel! Ere ng’a machal kodi, oganda ma Jehova owaro. En kuo-di mar konyruok, kendo en ligangla mar duong’ni?’—Rapar 33:29.

Puonj Manie Wach Nyasaye

it-2-E 439 ¶13

Musa

Musa ne otho ka en jahigni 120 kendo ka pod en ng’at motegno. Muma wacho niya: “Wengene ne pod neno maler, kendo tekone bende ne pok odok chien.” Jehova ne oyiko Musa kama onge ng’ato ang’ata mong’eyo nyaka e kindegi. (Rap 34:5-7) Nyalo bedo ni Jehova notimo kamano mondo ogeng’ Jo-Israel kik donj e obadho mar lamo mar miriambo ka giloso liend Musa mondo obed kama gilemee. Nenore ni Jachien ne dwaro tiyo gi ringre Musa e lamo mar miriambo, ni-mar Juda, ma ne en owadgi Yesu kendo japuonjrene nondiko niya: “To ka Mikael, malaika maduong’ ne yware gi Jachien e wi ringre Musa, ne ok ohedhore ng’ado ne Jachien bura kowuoyo kode e yor achaya, kar mano nowacho niya: ‘Jehova mondo okweri matek.’” (Juda 9) Jo-Israel

noywago Musa kuom ndalo 30 kapok Joshua oterogi e piny Kanaan.—Rap 34:8.

SEPTEMBER 13-19

PUONJ MANIE WACH NYASAYE | JOSHUA 1-2

“Kaka Inyalo Miyo Yoreni Odhi Maberi”

w13 1/15 8 ¶7

Bed Jachir—Jehova ni Kodi!

⁷ Mondo wabed gi chir mar timo gima Nyasaye dwaro, nyaka wapuonjre Muma kendo luwo gik ma wapuonjore. Mano e gima ne onyis Joshua mondo otim ka nokawo kar Musa. Nonyise kama: “Ibed gi teko kendo itim chir, mondo ine kitimo duto kaka chik owacho, ma Musa jatichina nochikoi. . . . Kitabuni mar chik kik oa e dhogi, to inipar wechene odiechieng’ gotieno, mondo ine kitimo duto mondikie: eka nimi yoreni bedo maber, kendo initigi riekoi.” (Josh. 1:7, 8) Joshua notiyo gi wechego, kendo ‘yorene ne odhi maber.’ Wabende ka watimo kamano, wabiro medo bedo gi chir, kendo yorewa biro dhi maber e tij Nyasaye.

w13 1/15 11 ¶20

Bed Jachir—Jehova ni Kodi!

²⁰ Ok en gima yot dak e ngima mamoro Nyasaye nikech pek koda tembe mopong’ e piny marachni. Kata kamano, ok wan kendwa. Nyasaye ni kodwa. To Yesu bende, ma en wi kanyakla, ni kodwa. E wi mano, wan gi Joneno wetewa mokalo 7,000,000 e piny mangima. Ka wariwore kanyachiel kodgi, weuru wadhi nyime nyiso yie kendo lando wach maber ka waketo e pachwa ndiko mar higa

2013 mawacho niya: ‘Bedi gi teko kendo gi chir. Jehova Nyasachi ni kodi.’—Josh. 1:9.

Puonj Manie Wach Nyasaye

w04-SW 12/1 9 ¶1

Puonj Mayudore e Bug Joshua

2:4, 5—Ang’o momiyo Rahab nowuondo joma ruoth nooro mondo odhi omany joma ne obiro nono piny? Rahab noke-to ngimane ka marach mondo ores joma nodhi nono piny nikech ne en gi yie kuom Jehova. Omiyo ne ok ochuno ni onyis jogo kuma jonon pinygo nopondee nikech jogo ne dwaro hinyogi. (Mathayo 7:6; 21:23-27; Johana 7:3-10) Ne okwan Rahab “kaka ng’at makare kokalo kuom tim,” moriwo nyaka tim mar wuondo joma ruoth noorogo.—Jakobo 2:24-26.

SEPTEMBER 20-26

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | JOSHUA 3-5

“Jehova Guedho Joma Nyiso Yie”

it-2-E 105

Jordan

Nitie kuonde moko e aora Jordan ma tutgi ne romo fut 10 to lachgi ne romo fut 100. Kata kamano, e kinde ma koth chue Aora Jordan pong’ ma med yarore kendo medo bedo matut. (Jos 3:15) E sama ne opong’ kamano, ne ok en gi ma owinjore mondo Jo-Israel moriwo chwo, mon, kod nyithindo ong’ad Jordan, to ahinya ahinya kama ochomore gi Jeriko. E kinde kaka mago, pi ringoga matek ahinya ma ywayoga nyaka joma lwokore e bath aora. Kata kamano, Jehova notimo hono mo-

chungo pi Jordan ma Jo-Israel ong'ado kama otwo.—Jos 3:14-17.

w13 9/15 16 ¶17

Bed Mamor gi Weche ma Jehova Paronwa

¹⁷ Sama watimo kaka Jehova chikowa, mano tego genowa kuome e yo mane? Par ane gima Muma wacho e wi Jo-Israel kane gidonjo e Piny Manosingi. Jehova nochiko jodolo ma ne ting'o sandug singruok kaka ne gidhi ng'ado Aora Jordan. Kata kamano, sama ne gichopo e dho aorano, ne giyudo ka aora nopong' kendo pi ne ringo matek nikech ne en ndalo koth. Jo-Israel ne dhi timo ang'o? Be ne gidhi goyo kambi e dho aorano ka girito kuom jumbe kata dweche mondo pi odog piny? Ooyo, ne giketo genogi chuth kuom Jehova kendo ne giluwo kaka ne ochikgi. Ang'o ma ne otimore bang'e? Muma wacho kama: “Kane jodolo ochopo e dho aora, mi giketo tiendgi e pi, gikanyono pi nochung’ . . . Jodolo ma noting'o sandug Muma mar Ruoth Nyasaye nochung’ e lowo motwo e dier Jordan, nyaka Jo-Israel duto notieko kadho, ka giwuotho e lowo motwo.” (Josh. 3:12-17, *The Bible in Luo*, 1976) Par ane kaka Jo-Israel ne nyalo bedo ni mor sama gineno ka pi aora ma ne ringo matek ochung’ dichiel! Kuom adier, nikech Jo-Israel notimo kaka Jehova nochikogi, mano nomiyo yie margi omedo bedo motegno.

w13 9/15 16 ¶18

Bed Mamor gi Weche ma Jehova Paronwa

¹⁸ En adier ni Jehova ok tim honni machalo kamago ne joge e kindegi, kata kamano ogwedhogi sama gitimo kaka ochikogi. Roho maler miyogi teko mar lando wach Pinyruoth e piny mangima.

Kendo Yesu Kristo ma en Janeno mar Jehova, nosingone jopuonjrene ni ne odhi riwogi lwedo sama gitimo tich maduonng’ni. Nowachonegi kama: “E momiyo dhiuru utim ogendini duto jopuonjrena . . . kendo neuru, an kodu ndalo duto nyaka giko mar ndalo.” (Math. 28:19, 20) Moko kuom Joneno mag Jehova mosegabeto gi luoro mar wuoyo gi ji, osefwenyo ni roho maler mar Nyasaye ema osegabeto kamiyogi chir mar wuoyo gi joma ok ging’eyo sama gilendo.—**Som Zaburi 119:46; 2 Jo Korintho 4:7.**

Puonj Manie Wach Nyasaye

w04-SW 12/1 9 ¶2

Puonj Mayudore e Bug Joshua

5:14, 15—“Ruodh oganda lweny mar Jehova” miwuoyoe kae nyalo bedo ni en ng’a? Ruoth ma biro jiwo Joshua sama gichako kedo mondo gikaw Piny Manosingi nyalo bedo ni en “Wach,” tiende ni Yesu Kristo kapok ne obedo dhano. (Johana 1:1; Daniel 10:13) Wamor ahinya ng’eyo ni Yesu Kristo ma sani osemi duong’ ni kodwa ka ojiwowa sama wake-do matek mondo watim dwach Nyasaye.

SEPTEMBER 27–OCTOBER 3

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | JOSHUA 6-7

“Kik Iluw Gik Manono”

w10 4/15 20 ¶5

Lok Wang’i Kuom Neno Gik Manono!

⁵ Higini mang’eny bang’e, wang’ Ja-Israel miluongo ni Akan nomiyo okwalo moko kuom gik ma ne ope e dala mar Jeriko. Noyudo Nyasaye osehiko ni oketh gik

moko duto mag dalano, mak mana gik moko matin ma ne onego oter e kar keno mar Jehova. Ne osiem Jo-Israel niya: “Beduru motang’ kendo kik ugomb gik mokwer” mi ukaw moko kuom gi dalano. Kane Akan oketho chikno, ne olo Jo-Israel e lweny e dala mar Ai, kendo jomoko kuomgi ne otho. Akan ne ok oyie gi kethone nyaka nochopo kama ne ofwenye e lela. Akan nowacho kama: “Ka nane-no” gigo “eka nagombogi mi nakawogi.” Gombo mar wang’e nomiyo onege, en kaachiel gi “duto ma ne engo.” (Josh. 6: 18, 19, *The Bible in Luo*, 1976; 7:1-26) Akan nogombo e chunye gigo ma ne ose-kwer.

w97-SW 8/15 28 ¶2

Ang’o Momiyo Onego Waful Richo?

Achiel kuom gimomiyo onego waful richo en nikech timo kamano konyo mondo kanyakla osik ka ler. Jehova en Nyasaye maler. Odwaro ni joma lame olame e yo moyiego kendo gibed gi timbe maler. Wachne jiwowa niya: “Kaka nyithindo ma winjo wach, weuru luwo gombo maricho ma ne uluwo ka ne pod ukia, to beduru jo maler e timbeu duto mana kaka Jal Maler ma noluongou, nimar ondik niya: ‘Nyaka ubed jo maler, nikech an aler.’” (1 Petro 1:14-16) Joma timo timbe ma ok ler nyalo ketho nying kanyakla duto kendo miyo Jehova owe guedho kanyakla mak mana ka ogol jarichono.—Pim gi Jo-shua, sula mar 7.

w10 4/15 21 ¶8

Lok Wang’i Kuom Neno Gik Manono!

⁸ Gombo mag wang’ gi mag ringruok nya-lo mako Jokristo madier bende. Omiyo, Wach Nyasaye jiwowa ni watang’ kendo

waritre kodok korka gigo ma wang’iyo gi ma wagombo. (1 Kor. 9:25, 27; *som 1 Johana 2:15-17*.) Ayub jal matir no-ng’eyo tudruok maduon’ mantie e kind ng’iyo gimoro gi gombe. Nowacho niya: “Nasingora ni naket chik kuom wenge-na;arang nyako gi gombo nadi?” (Ayub 31:1) Ayub ne ok otamore mana mulo dhako e yo mochido kende, to ne ok onyal kata mana yie mondo obed gi paro ma kamano. Yesu nojiwo ni pachwa nyaka siki ka ler kane owacho kama: “Ng’ato ka ng’ato mong’iyo dhako kogombe, oseterore kode e chunye.”—Math. 5:28.

Puonj Manie Wach Nyasaye

w15 11/15 13 ¶2-3

Penjo Moa Kuom Josombwa

E kinde machon, jolweny ma ne dhi monjo dala moro ne thoro dino ne dalano ka gilwore ma gikete diere. Kata bed ni ne inyalo din ne dala moro kuom kinde malach ma romo nade, jolweny ne monjo dalano, ne yako mwandu manie iye kod gimoro amora ma ne ginyalo yudo. Kata kamano, joma nokunyo gik ma noketh e dala mar Jeriko noyudo chiemo modhuro. Kaluwore gi wachni, buk miluongo ni *Biblical Archaeology Review* wacho kama: “Mopogore gi agulni, gik ma noyud ka ng’eny e dalano bang’ kethruokno, ne gin cham. . . . Mano en gima ne ok thor yudore e gik mokuny e alwora mar Palestina. Seche moko ne inyalo yud cham e puga achiel kata ariyo, to yudo mang’eny kamano en gima iwuoro.”

Ka luwore gi weche manie Muma, nitie gimomiyo Jo-Israel ne ok oyako cham e dala mar Jeriko. Jehova nokwerogi ni kik gitim kamano. (Jos. 6:17, 18) Jo-Israel

nomonjo dalano e kinde ma ji oa keyoe, omiyo ne en kinde ma ne cham ng’eny. (Jos. 3:15-17; 5:10) Bedo ni cham no-dong’ mathoth koseketh Jeriko nyiso ni Jo-Israel ne ok odino ne dalano kuom kinde malach mana kaka Muma wacho.

OKTOBA 4-10

MWANDU MA YUDORE E WACH NYA-SAYE | JOSHUA 8-9

“Puonj ma Wayudo e Ranyisi mar Jo-Gibeon”

it-1-E 930-931
Gibeon

Winjruok ma ne Gitimo gi Joshua. E ndalo Joshua, Jo-Hivi ma ne en achiel kuom dhout Kanaan ma nonego bed ni iketho e ma nodak Gibeon. (Rap 7:1, 2; Jos 9:3-7) Jo-Gibeon bende ne iluongo ni Jo-Amor, ma en nying ma seche moko ne iluongogo Jo-Kanaan duto. (2Sa 21:2; pim gi Cha 10:15-18; 15:16.) Mopogore gi Jo-Kanaan mamoko, Jo-Gibeon nofwenyo ni kata obedo ni ne gin gi jolweny motieg maber kod dala mochiel motegno, ne ok ginyal kedo gi Jo-Israel e lweny ma gilogi nikech Jehova ema ne kedonegi. Omiyo bang’ ka oseket Jeriko kod Ai, chwo ma Jo-Gibeon, ma bende ne ochung’ ne mier adek mag Jo-Hivi, tie-nde ni Kefira, Beeroth, gi Kiriath-jearim (Jos 9:17), nooro chwo moko Gilgal ir Joshua mondo gidhi gilos kuwe. Chwo ma ne Jo-Gibeon oorogo norwako lewni gi wuoche moti kendo ne giting’o divai e chupni mag pien moseyiech, ogunde moti kod makate motwo kendo ma ng’i-njore ang’inja. Ne giwacho ne Joshua ni giwuok e piny moro mabor ahinya, omiyo

ne ok gidwa kedo gi Jo-Israel. Ne gise-winjo kaka Jehova noloyo Jo-Misri kod ruodhi mag Amor, Sihon, gi Og. Kata kamano, ne gitiyo gi rieko ma ok giwuoyo e wi gima ne otimore ne Jeriko gi Ai nikech wechego ne ok nyal bedo ni ne osecho-ponegi ka ne pok giwuok e “piny mabor ahinya” kaka ne giwacho. Jodong Jo-Israel nonono wechegigo mi giyiego kendo ne gitimo kodgi singruok ni ne ok gidhi kethogi.—Jos 9:3-15.

w11 11/15 8 ¶14

‘Kik Iketri Kuom Lony ma In-go lwuon’

¹⁴ Nikech wan dhano morem, waduto—kata mana jodong-kanyakla molony—dwarore ni watang’ mondo kik wawe dhi ir Jehova sama watimo yiero. Non ane kaka Joshua, jal ma nokawo kar Musa, kaachiel gi jodongo mag Israel notimo kane Jo-Gibeon mariek owuondore ni ne gin joma oa e piny mabor. Joshua kod jodongogo notimo singruok gi Jo-Gibeon maok gipenjo Jehova wach. Kata obedo ni Jehova noriwo lwedo winjruokno, ne oweyo mondo oket siganano e Ndiko mondo okonywa.—Josh. 9:3-6, 14, 15.

w04-SW 10/15 18 ¶14

‘Wuoth Kuonde Duto e Pinyini’

¹⁴ Be Jo-Gibeon noriambo mana mondo kik kethgi? Ooyo, ne gitimo duto ma ginyalo mondo Nyasach Israel oyie kodgi. Jehova noyie mondo Jo-Gibeon obed “jo bar yien kendo josomb pi ne oganda kendo gitim kamano ne kendo mar misango mar Jehova,” ka gikelo yien ma ne itiyogo e kendo mar misango. (Joshua 9: 11-27) Jo-Gibeon nodhi nyime timo tije matindo tindo ma ne siro lamo mar Jehova. Nenore ni moko kuomgi ne ni e

kind Jo-Nethinim ma noduogo koa Babulon kendo ma ne tiyo e hekalu ma noger kendo. (Ezra 2:1, 2, 43-54; 8:20) Wanyalo luwo ranyisigi kuom loso winjruok maber gi Nyasaye kendo yie timo tije matindo tindo ma nenore ni ni piny e tij Nyasaye.

Puonj Manie Wach Nyasaye

it-1-E 1030

Liero e Yath

Ka luwore gi chik ma ne Jehova omiyo Jo-Israel, jomahundu moko ne onego olier e yath bang' ka ne oseneggi nikech ne gin 'joma okuong' e wang' Nyasaye,' ka iketogi gibedo kaka gima chiwo siem ne ji duto. Ng'at ma ne olier e yath ne ok onego owe ringrene e yath kanyo otieno ma ngima nikech mano ne dhi dwanyo piny ma Nyasaye ne omiyo Jo-Israel. (Rap 21:22, 23) Jo-Israel ne luwo chikni kata ka ng'at ma ne onegi ne ok en Ja-Israel.—Jos 8:29; 10:26, 27.

OKTOBA 11-17

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | JOSHUA 10-11

“Jehova Kedo ne Jo-Israel”

it-1-E 50

Adonizedek

Ne en ruodh Jerusalem e kinde ma Jo-Israel ne kedo mondo okaw Piny Manosingi. Adonizedek noriwore gi ruodhi mamoko matindo tindo ma ne ni yo loka Aora Jordan mondo giked gi Joshua kod jolweny mag Israel. (Jos 9:1-3) Kata kamano, Jo-Hivi ma ne odak Gibeon to ne oloso kuwe gi Joshua. Adonizedek noriwore gi ruodhi mamoko ang'wen mag Jo-Amor kendo ne gidhi monjo Gibeon nikech ne odwaro

chulo kuor kendo geng'o joggi mamoko kik med weyogi ka dhi riwore gi Jo-Israel. Joshua ne oreso Jo-Gibeon kendo ne oloyo ruodhi abichgo duto mi ruodhigo ne oringo nyaka Makeda ma gipondo e rogo moro kuno. Joshua owuon ne onego Adonizedek kod ruodhi mamoko ang'wen e nyim jolweny mag Israel kae to oliero moro ka moro e yath. Gikone, ne owit ringregi e rogoni ma bende e kama ne oyikgie.—Jos 10:1-27.

it-1-E 1020

Kodh Pe

Kaka Jehova notiyo kode. Jehova osetiyo gi kodh pe mondo ochop dwache kendo onyisgo tekone miwuoro. (Za 148:1, 8; Isa 30:30) Jehova ne okwongo tiyo gi pe ka ne okelo masira mar abiriyo e piny Misri kendo peno ne oketho cham duto, yiende, kendo nonego dhano kod jamni ma ne nitie e pap. Kata kamano, ne ok ochopo e piny Goshen kuma Jo-Israel ne odakie. (Wu 9:18-26; Za 78:47, 48; 105:32, 33) Bang'e, ka ne Jo-Israel ni e Piny Manosingi, Jehovah ne otiyo gi kodh pe mager mondo otiekgo Jo-Amor e kinde ma Joshua ne odhi konyo Jo-Gibeon ma ne ruodhi abich mag Jo-Amor omonjo. Joma ne kodh pe onego ne ng'eny molooyo joma ne Jo-Israel onego.—Jos 10:3-7, 11.

Puonj Manie Wach Nyasaye

w09-SW 3/15 32 ¶5

Penjo Moa Kuom Josombwa

Kata obedo ni Muma wuoyo kuom buge moko ma bende ne otigo e nono weche moko, mano ok mi wang'ad ni bugogo ne okudh gi much Nyasaye. Kata kamano, Jehova Nyasaye oserito weche duto

ma yudore e “wach Nyasachwa” kendo wechego biro “siko nyaka chieng’.” (Isa. 40:8) Onge kiawa ni weche ma ne Jehova oketo e buge 66 mag Muma ma wan-go sani e ma dwarore mondo wabed “moro-mo chuth, moikore maber ne tije mabeyo duto.”—2 Tim. 3:16, 17.

OKTOBA 18-24

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | JOSHUA 12-14

“Luw Jehova gi Chunyi Duto”

w04-SW 12/1 12 ¶2

Puonj Mayudore e Bug Joshua

14:10-13. Kata obedo ni Kaleb ne en jahigni 85, ne oyie timo migawo matek mar riembo joma ne odak e alwora mar Hebron. Jo-Anak ma ne gin joma robede ema ne odak e alworano. Jehova ne okonyo Kaleb mi okawo Hebron kendo ne obedo taon mar tony. (Joshua 15:13-19; 21:11-13) Ranyisi mar Kaleb jiwowa mondo kik waluor timo migepe ma nenore ni tek e tij Nyasaye.

w06-SW 10/1 18 ¶11

Bedo gi Yie kod Luoro Nyasaye Nomioggi Chir

¹¹ Wanyalo bedo gadier ni yie mar Joshua gi Kaleb nomedo bedo motegno kaka ne gimedo neno gik mabeyo ma Nyasaye ne timonegi. (Joshua 23:14) Kuom ranyisi, Nyasaye ne oritogi e thim kuom higni 40 mana kaka ne osesingonegi. (Kwan 14:27-30; 32:11, 12) Ne omigi migawo mar konyo Jo-Israel wetegi e kedo kuom higni auchiel mondo gikaw piny Kanaan. Gikone, ne gidak maber gi kuwe ka ngimagi bende ber kendo ng’ato ka ng’ato

ne oyudo pokne e pinyno. To mano kaka Jehova guedho joma omakore kode kendo ma tiyone ka gin gi chir!—Joshua 14:6, 9-14; 19:49, 50; 24:29.

Puonj Manie Wach Nyasaye

it-1-E 902-903

Gebal

“Piny Jo-Gebal” ne en achiel kuom pinje ma Jo-Israel ne onego okaw e ndalo Joshua mana kaka Jehova nowacho. (Jos 13:1-5) Kata kamano, gima onego wang’e en ni gik ma Jehova nosingo ne Jo-Israel e Joshua 13:2-7 ne ok gidhi yudo ayuda *nyamonge*. Omiyo, samoro Jo-Israel ne ok okawo Gebal nikech ne ok gidhi nyime winjo Nyasaye.—Pim gi Jos 23:12, 13.

OKTOBA 25-31

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | JOSHUA 15-17

“Rit Pokni”

it-1-E 1083 ¶3

Hebron

Kata obedo ni Joshua ne otelo ne Jo-Israel mi giloyo Jo-Kanaan, nenore ni ne ok giketo jolweny mondo orit kuonde ma ne giseloyo. Nyalo bedo ni ka ne Jo-Israel kedo kuonde mamoko, Jo-Anak ne oduogo mi okawo Hebron kendo, to mano ne omiyo Kaleb (kata yawuot Juda ka otel-negi gi Kaleb) odhi kedo kodgi mondo oriembgi e taondno kinde moko bang’e. (Jos 11:21-23; 14:12-15; 15:13, 14; Bur 1:10) Kata obedo ni Hebron ne okwong omi Kaleb ma ne wuok e dhood Juda, bang’e ne oyier Hebron mondo obed achiel kuom mier mag tony. Bende ne obedo taon ma jodolo ne dakie. Kata kamano,

puothe mag Hebron gi gwenge molwore to ne omi Kaleb mondo obed pokne.—Jos 14:13, 14; 20:7; 21:9-13.

it-1-E 848

Tij Achune

Nenore ni mae en gima ne timore ahinya e kinde machon. Joma ne omak e lweny ne iketo wasumbni. (Rap 20:11; Jos 16:10; 17:13; Est 10:1; Isa 31:8; Ywa 1:1) Ka ne Jo-Israel osedonjo e Piny Manosingi, ne ok gitimo kaka Jehova nosechikogi mondo giriemb Jo-Kanaan duto, to ne giketogi e tij achune kaka wasumbni. Mano nomiyo Jo-Israel ochako lamo nyiseche manono.—Jos 16:10; Bur 1:28; 2:3, 11, 12.

it-1-E 402 ¶3

Kanaan

Kata obedo ni Jo-Israel ne ok oriembo Jo-Kanaan duto e kinde ma ne gikawo Piny Manosingi, pod inyalo wach ni “Jehova nomiyo Jo-Israel piny duto ma ne osingo ne kweregi,” “nomiyo gidak gi kuwe,” kendo ni “onge singo kata achiel ma ok nochopo kuom singo duto mabeyo ma Jehova ne osingo ne Jo-Israel; giduto ne gichopo kare.” (Jos 21:43-45) Jowasigu duto ma ne odak machiegni gi Jo-Israel ne oluorogi kendo ne ok ginyal kedo kodgi. Nyasaye nosingo ni odhi riembo Jo-Kanaan “mos mos” mondo le mag bungu kik nyuolre mang’eny ma monjgi. (Wuo 23:29, 30; Rap 7:22) Kata obedo ni Jo-Kanaan ne nigi gik lweny molos e rang’iny ma malo moloyo mag Jo-Israel, mano ok nyis ni koro Jo-Israel ne ok okawo kuonde moko e piny Kanaan nikech Jehova ne ok ochopo gik ma ne

osingonegi. (Jos 17:16-18; Bur 4:13) Kar mano, Jo-Kanaan ne loyogi nikech ne ok gimakore gi Jehova.—Kwa 14:44, 45; Jos 7:1-12.

Puonj Manie Wach Nyasaye

w15 7/15 32

Be Ing’eyo?

Be piny Israel machon nopong’ gi bunge kaka Muma temo wacho?

MUMA wacho ni nitie kuonde moko e Piny Manosingi ma ne nigi bunge kendo yiende ne ‘thothie.’ (1 Ru. 10:27; Josh. 17:15, 18) Kata kamano, nitie joma nyalo keto kiawa kuom wachno nikech king’iyo thoth alworago sani gin mana pewe.

Buk moro miluongo ni *Life in Biblical Israel* wacho ni “bunge e piny Israel machon notiap moloyo kaka gin sani.” Thoth gode nopong’ gi yiende ma iluongo ni *Aleppo pine* (*Pinus halepensis*), ober ma ite sik ng’ich ang’icha (*Quercus calliprinos*), kod terebinth (*Pistacia palaestina*). Kamoro ma niluongo ni Shefela ma noriwo tie thuche ma ne nie kind gode ma noriedo kod dho nam mar Mediterranean, yiende mag ng’ope (*Ficus sycomorus*) nodhuro ahinya.

Buk miluongo ni *Plants of the Bible* wacho ni kuonde moko e piny Israel sani onge yiende kata achiel. Ang’o momiyo? Bugno nyiso ni yiendego norumo mos mos. Owacho kama: “Kinde duto dhano osebedo ka ketho bunge, mana nikech gidwaro yaro puothe ma gipuro kod kuonde ma gikwaye jamni. E wi mano, gitimo kamano mondo giyud yiende mag gedo kod tedo.”